

Handläggare: Elisabet Sjöberg
Telefon: 508 33 947

Till
Utbildningsnämnden
2011-03-17

Elevernas kunskaper om förtryck och svenska brott mot mänskliga rättigheter

Svar till kommunstyrelsen på remiss av motion av Paul Lappalainen (MP). Dnr: 335-2241/2010.

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Thomas Persson
Direktör

Håkan Edman
Grundskolechef

Sammanfattning

Paul Lappalainen (MP) har lämnat in en motion till kommunstyrelsen där motionären påtalar att den undervisning som förmedlar kunskap om tidigare och aktuella brott mot de mänskliga rättigheterna i Sverige bör utvecklas. Lappalainen yrkar att utbildningsförvaltningen får i uppdrag att redovisa befintliga kunskaper om brott mot mänskliga rättigheter inom Sverige samt att kartlägga innehållet i skolornas undervisning om mänskliga rättigheter och särskilt förtryck och brott mot mänskliga rättigheter i Sverige. Utbildningsnämnden ska vidare inarbeta lärdomarna från dessa kartläggningar i skolornas värdegrunds- och demokratiarbete.

När det gäller uppdraget att redovisa befintliga kunskaper om brott mot mänskliga rättigheter inom Sverige anser förvaltningen att uppdraget ligger utanför

förvaltningens kompetensområde. Vidare anser förvaltningen vilka områden som ska följas upp/utvärderas prövas i stadens budget. Med hänvisning till ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och rektor samt till gällande lagar och förordningar anser förvaltningen att den inte ska styra undervisningens innehåll.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat en motion av Paul Lappalainen (mp). Motionären yrkar att den undervisning som förmedlar kunskap om tidigare och aktuella brott mot de mänskliga rättigheterna i Sverige ska utvecklas. Lappalainen anför att skolan är en viktig aktör i försvar och utveckling av demokrati och mänskliga rättigheter. Han menar att i synnerhet är människors lika värde en nyckelfråga.

Lappalainen menar att de i svenska skolor uppmärksammade brotten mot de mänskliga rättigheterna, som Förintelsen och de brott som begicks i kommunismens namn, samtliga är kopplade till totalitära ideologier och inträffade utanför Sverige. Motionären menar att utan några kunskaper om de brott mot mänskliga rättigheter som skett och sker i Sverige (behandlingen av samer, diskriminering av Romer, tvångssterilisering etc.) riskerar ungdomarna få budskapet att ”vi svenskar är inte sådana”.

Förvaltningen har besvarat en likalydande remiss på motion av Paul Lappalainen (mp) i januari-nämnd 2006 (dnr 05-401/1751). Författaren har denna gång lagt till att han i sina yrkanden inte avser en kartläggning på individnivå utan det viktiga är den mer generella kunskapsnivån. Lappalainen framhåller tydligare att det intressanta är vad som görs i skolan, inte bara i teorin utan även i praktiken. Motionären undrar om kunskaper verkligen överförs till eleverna. Han menar att invandrare, nationella minoriteter m.fl. inte kommer att uppleva sig som en del av Sverige så länge skolan osynliggör dem eller talar om dem som problem och/eller hinder.

Motionären yrkar avslutningsvis

1. Utbildningsförvaltningen får i uppdrag att undersöka elevernas kunskaper om brott mot de mänskliga rättigheter som funnits eller finns i Sverige samt rapportera tillbaka till kommunfullmäktige
2. Utbildningsförvaltningen ska kartlägga innehållet i skolornas undervisning om mänskliga rättigheter, särskilt förtryck och brott mot mänskliga rättigheter i Sverige samt redovisa dessa kunskaper till kommunfullmäktige

3. Utbildningsförvaltningen ska, i den mån det finns brister, inarbeta lärdomar från dessa kartläggningar i skolans värdegrunds- och demokratiarbete.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts av grundskoleavdelningen

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen anser att motionären lyfter fram en angelägen fråga. Förvaltningens synpunkter och förslag vilar på det tidigare tjänstutlåtandet.

I en mål- och resultatstyrd verksamhet är det statens uppgift att formulera målen och de lokala enheternas uppgift att organisera arbetet så att målen uppnås. Det är den enskilda skolans (rektors) ansvar att avgöra hur undervisningen ska bedrivas samt att ta ansvar för resultatet. Kommunens roll är att genom finansiering och organisation av verksamheten skapa sådana förutsättningar som behövs för att uppnå målen.

Innehållet i undervisningen regleras på detta sätt av staten. Det uppdrag som skolan och lärarna har i enlighet med dessa nationella styrdokument, är mycket tydligt vad avser undervisning i demokrati och demokratiska värden. Se utdrag ur kapitel 1 i Skollagen som trädde i kraft 1 augusti 2010 och ska tillämpas från och med den 1 juli 2011. Det som motionären yrkar är någonting som de enskilda skolorna, arbetslagen och lärarna redan har som sina respektive professionella uppdrag att informera och undervisa i kritiskt tänkande om.

Syftet med utbildningen inom skolväsendet

4 § Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. *Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.*

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer och medborgare.

Utformningen av utbildningen

5 § *Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.*

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Delegation för mänskliga rättigheter i Sverige har stött det långsiktiga arbetet med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige och har haft i uppdrag att lämna förslag på hur det fortsatta stödet kan erbjudas efter det att delegationen har avslutat sitt uppdrag. I slutbetänkande skriver delegationen bland annat att de anser att den nya skollagen på ett föredömligt sätt skrivit in att skolorna skall förmedla och förankra de mänskliga rättigheterna samt utforma utbildningen i överensstämmelse med dessa.

I februari 2011 instämde förvaltningen helt i delegationens förslag vad gäller olika åtgärder till stöd för att främja och säkerställa skydd för de mänskliga rättigheterna.

Förvaltningens förslag

Motionärens första yrkande är att utbildningsförvaltningen ska få i uppdrag att redovisa befintliga kunskaper om brott mot mänskliga rättigheter som funnits eller finns inom Sverige. Förvaltningen anser att den uppgiften ligger utanför förvaltningens kompetensområde då det är problematiskt att avgränsa definitionen av brott mot mänskliga rättigheter.

När det gäller Lappalainens andra yrkande vill förvaltningen hänvisa till stadens kvalitetssystem. Vilka områden som ska följas upp/utvärderas prövas en gång per år i stadens budget. Frågan om redovisning av skolornas undervisning om mänskliga rättigheter bör prövas där.

När det gäller det tredje yrkandet menar utbildningsförvaltningen att det inte är en central administrativ uppgift att styra skolornas undervisning.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen

Bilagor

Remiss av motion från Paul Lappalainen (MP) rörande ”Elevernas kunskaper om förtryck och svenska brott mot mänskliga rättigheter”.